

Úvodní poznámky

1.1. Český statistický úřad přistoupil k zásadní inovaci formy výstupů ročních národních účtů. Základem je internetová prezentace ve formě předpřipravených databázových tabulek. Uživatel si sám volí požadovaný rok nebo delší časové období v rozmezí let 1995 až 2003 (roky následující budou naplněny až podle kalendáře aktualizace daného roku).

1.2. Celý **systém tabulek** je pro lepší orientaci rozčleněn do 17 skupin. K 30. 6. 2005 je naplněno 5 skupin, zbývající skupiny budou naplněny v pozdějším období. Doplnění systému o nové tabulky nebo úprava stávajících tabulek bude provedena k datu 30. 9. 2005 a 30. 12. 2005, celý systém bude budován do 30. 6. 2006, a to včetně anglická verze. Předpokládaná struktura celé prezentace bude tato:

M Makroekonomické tabulky

G Hlavní agregáty za sektor vlády

Odvětvové účty výroby a tvorby důchodů

B Účty výroby a tvorby důchodů

BT Časové řady ukazatelů účtů výroby a tvorby důchodů

H Výdaje na konečnou spotřebu domácností

F Finanční účty a finanční rozvahy

Účty institucionálních sektorů

S Sektorové účty

ST Časové řady sektorových účtů

T Daně a příspěvky na sociální pojištění

E Výdaje vlády podle funkcí

D Tabulky dodávek

U Tabulky užití

Nefinanční aktiva

KB Bilance nefinančních aktiv

KV Věcná struktura nefinančních aktiv

KT Časové řady nefinančních aktiv

1.3. Všechny údaje v tabulkách jsou uvedeny v milionech Kč, pokud není explicitně uvedeno jinak. V odvětvových účtech výroby a tvorby důchodů není zahrnuto užití FISIM (viz dále: alokace užití FISIM).

1.4. Autoři nové prezentace výstupů národních účtů se předem omlouvají uživatelům za případné nedostatky a uvítají náměty na zlepšení systému i jednotlivých tabulek. Námitky a připomínky zasílejte na e-mailové adresy: tokos@gw.czso.cz nebo ondrus@gw.czso.cz.

1.5. **Aktualizace údajů** v tabulkách bude prováděna pouze ve stanovených termínech. Kalendář aktualizace pro rok 2005 je vyvěšen na stránkách ČSÚ, stanovuje tyto termíny:

- 30. 6. viz předkládaný systém tabulek
- 30. 9. předběžné roční národní účty za rok 2004
- 30. 12. výdaje sektoru vlády podle funkcí

1.6. **Politika revizí** ČSÚ v oblasti národního účetnictví předpokládá následující postup zveřejňování a aktualizace údajů ročních národních účtů:

- předběžná sestava ročních národních účtů (t + 9 měsíců);
- běžné revize:
 - semidefinitivní sestava (t + 18 měsíců);
 - I. definitivní sestava (t + 30 měsíců);
 - II. definitivní sestava (t + 42 měsíců);
- příležitostné revize:
 - při změně bazického roku (k 30. 6. 2006 budou všechny údaje ve stálých cenách převedeny do bazického roku 2000);
 - mimořádné revize (k 30. 6. 2006 bude revidována celá časová řada 1995 - 2004, viz dále).

1.7. Vzhledem k tomu, že předběžná sestava ročních národních účtů je sestavována ve zkrácené podobě nebudou v období říjen až červen všechny prezentované tabulky naplněny údaji za poslední rok.

1.8. **Běžná revize za rok 2003.** V květnu 2005 byla dokončena semidefinitivní sestava národních účtů ČR za rok 2003. V porovnání s údaji předběžné sestavy ročních národních účtů sestavené v září 2004 je nový údaj o HDP vyšší o 5 029 mil. Kč (0,2 %), údaj o hrubém provozní přebytku a smíšeném důchodu je vyšší o 12 373 mil. Kč (1,4 %), údaj o hrubém národním důchodu je vyšší o 7 785 mil. Kč (0,3 %), údaj o hrubém disponibilním důchodu je vyšší o 8 004 mil. Kč (0,3 %), údaj o hrubých národních úsporách je nižší o 616 mil. Kč (0,1 %) a údaj o čistých výpůjčkách ze zahraničí je o 2 842 mil. Kč nižší (1,8 %).

1.9. Níže jsou uvedeny nejdůležitější důvody revize jednotlivých položek nefinančních účtů:

- (1) Snížení odhadu **produkce** (o 0,5 %) je výsledkem především zpřesnění údajů převzatých ze zpracování statistických zjišťování za malé nefinanční podniky a finanční instituce, za malé podnikatele a neziskové instituce. Přímo zjištěné údaje za tyto subjekty nebyly v září 2004 k dispozici, a odhad za ně byl proveden převážně extrapolací podle předchozích let. Odhad výše produkce byl také snížen u imputovaného nájemného a u netržní produkce vládních institucí snížením odhadu spotřeby fixního kapitálu. Zvýšen byl naopak odhad za stínovou a nelegální ekonomiku, odhad aktivace originálů,

odhad ziskové marže u produkce podniků pro vlastní konečné užití a odhad FISIMu;

- (2) **Mezispotřeba** je v semidefinitivní verzi ročních národních účtů nižší o 1 %. Hlavním důvodem je zpřesnění údajů převzatých ze zpracování statistických zjišťování za malé nefinanční podniky a finanční instituce, za malé podnikatele a neziskové instituce a zpřesnění výše splátek finančního leasingu;
- (3) Snížení odhadu **náhrad zaměstnancům** (o 0,8 %) je výsledkem především sladění údajů o průměrné mzdě a počtu pracovníků a zpřesnění odhadu naturální mzdy. Na základě zpřesněných údajů o počtu českých rezidentů pracujících v zahraničí a nerezidentů pracujících v ČR byl proveden také nový odhad náhrad zaměstnancům ve vztahu k nerezidentům;
- (4) Snížení odhadu **daní z výroby a z dovozu** (o 1,4 %) bylo provedeno zejména u daní z převodu nemovitostí a u daně z přidané hodnoty v důsledku upřesnění jejich převodu z úrovně platby na úroveň předpisu;
- (5) Snížení položky **dotace** (o 0,9 %) bylo provedeno z důvodu upřesnění výše neinvestičních dotací nefinančním podnikům, které jsou zahrnuty do ostatních dotací na výrobu (D.39);
- (6) Odhad **důchodů z vlastnictví** byl zvýšen jak na straně přijatých (o 6,6 %), tak i na straně vydaných (5,6 %), zmenšil se odhad záporného salda k zahraničí. Příčinou tak výrazných zpřesnění jsou nedostatečné údaje o důchodech z vlastnictví v termínu sestavení předběžné verze ročních národních účtů;
- (7) Odhad **druhotných důchodů** byl zvýšen jak na straně přijatých (o 0,8 %), tak i na straně vydaných (0,8 %), mírně se zlepšilo saldo k zahraničí;
- (8) Odhad **výdajů domácností na konečnou spotřebu** byl zvýšen (o 1,4 %), především na základě doplňujících zdrojů dat, alternativních propočtů a jako výsledek bilancování toků komodit v tabulkách dodávek a užití;
- (9) Odhad **výdajů vlády na konečnou spotřebu** byl snížen (o 1,4 %) především v důsledku zpřesnění odhadu spotřeby fixního kapitálu za místní komunikace a silnice III a IV třídy a změny metody výpočtu produkce služeb bydlení za obecní byty (dříve nákladovou metodou, nyní podle placeného nájemného);
- (10) Odhad **kapitálových transferů** byl zvýšen jak na straně přijatých (o 5,1 %), tak i na straně vydaných (5,2 %), mírně se zlepšilo saldo k zahraničí. Příčinou tak relativně velkých zpřesnění jsou nedostatečné údaje o kapitálových transferech v termínu sestavení předběžné verze ročních národních účtů;
- (11) Odhad **tvorby hrubého fixního kapitálu** byl zvýšen o 1,1 % je výsledkem především zpřesnění údajů převzatých ze zpracování statistických zjišťování za malé nefinanční podniky a finanční instituce, za malé podnikatele a vládní a neziskové instituce. Zvýšení THFK ovlivnilo i odstranění chyb ve vykazovaných údajích a zpřesnění údajů o individuální bytové výstavbě a o privatizaci bytů;

- (12) Odhad **spotřeby fixního kapitálu** byl zvýšen o 0,7 % především v důsledku zpřesnění propočtů za ostatní stavby (elektrárny, plynárny a potrubní dopravu), dopravní prostředky a zejména ostatní stroje a zařízení. Nárůst SFK v sektoru nefinančních podniků byl částečně vykompenzován snížením odhadu za místní komunikace a silnice III a IV třídy (do reprodukční hodnoty byla promítnuta změna kvality nové výstavby);
- (13) Odhad **změny zásob** byl zpřesněn zejména za malé jednotky a za přirozený přírůstek lesa. Snížení odhadu je výsledkem zejména bilancování toků komodit v tabulkách dodávek a užití;
- (14) Ve **vztahu k nerezidentům** bylo provedeno zpřesnění především u prvotních důchodů, zejména u náhrad zaměstnancům, úroků, dividend a reinvestovaných zisků. Důvodem byly nové údaje o pracovnících pracujících v zahraničí a zpřesněné údaje platební bilance. Saldo prvotních důchodů ve vztahu k zahraničí se snížilo o 2,4 %.

1.10. **Revize za předchozí roky.** Harmonogram zveřejňování výstupů národních účtů v roce 2005 z ledna letošního roku předpokládal publikovat v červnu revidovanou časovou řadu ročních a čtvrtletních národních účtů od roku 1995. Opakované zpracování ročních statistických výkazů za období let 2000 až 2003, které je základním zdrojem pro sestavení národních účtů, bylo definitivně dokončeno koncem dubna, přičemž do něj byly promítnuty veškeré dodatečně získané informace, a to zejména o aktivitě ekonomických subjektů nepodchycených statistickým šetřením. Při dopočtech na úplnost byl zvláštní důraz kladen na vzájemnou srovnatelnost v časové řadě. Výsledkem jsou výstupy, které se zejména ve své struktuře liší od dosud prezentovaných výsledků. Tyto údaje není technicky možné v krátké době uchopit a zapracovat do celé časové řady národně účetních ukazatelů, jak předpokládal původní harmonogram. Proto bylo rozhodnuto soustředit se nyní zejména na rok 2003 a odsunout revizi ukazatelů předchozích let na pozdější dobu. Při převodu do stálých cen je přitom použito řešení, které v reálném vyjádření zajišťuje konzistenci s ukazateli za rok 2003.

1.11. Revidovaná časová řada hrubého domácího produktu a složek jeho tvorby a užití od roku 1995, včetně alokace užití FISIM (finančních služeb nepřímo měřených), bude zveřejněna v březnu 2006. Úplná soustava revidovaných národních účtů za toto období bude zveřejněna v červnu 2006.

1.12. **Alokace užití FISIM.** Finanční zprostředkovatelská služba nepřímo měřená (FISIM) je službou, kterou finanční zprostředkovatelé přímo neúčtují. Důchod v tomto případě vzniká placením nebo účtováním rozdílných úrokových sazeb věřitelům a dlužníkům. Zprostředkovatelé platí nižší úrokové sazby těm od kterých si peníze půjčí a účtují vyšší sazby těm, kterým tyto peníze půjčí.

1.13. Dosavadní postup při zachycení této služby v národních účtech zachycoval produkci FISIM v sektoru finančních institucí a užití FISIM jako mezispotřebu fiktivní jednotky, a tudíž do sektorů a odvětví, kterým je tato služba poskytnuta se nealokoval. Výši HDP proto neovlivňoval. Aby tento postup neovlivňoval ani výši národního důchodu, resp. saldo prvotních důchodů sektoru finančních institucí

a fiktivní jednotky byla prováděna v účtů rozdělení prvotních důchodů tzv. „Úprava o FISIM“.

1.14. Všechny členské země EU přecházejí nyní na nový postup, podle kterého je užití FISIM alokováno uživatelským sektorům a odvětvím. Výsledkem je, že užití FISIM již nebude nadále zachycováno jako mezispotřeba fiktivní jednotky, ale jako mezispotřeba nebo konečná spotřeba příslušných sektorů/odvětví, a případně také jako vývoz. Alokován bude také dovoz FISIM. Cílem je zkvalitnit měření HDP a přidáné hodnoty jednotlivých sektorů a odvětví. O výši alokovaného FISIM bude korigována i výše přijatých, resp. vydaných úroků zachycovaných na účtu rozdělení prvotních důchodů.

1.15. Podle původního plánu měla být nyní zveřejněna revidovaná časová řada ročních národních účtů včetně alokace užití FISIM. Avšak, vzhledem k tomu, že revize byla odložena, není ani alokace užití FISIM do příslušných ukazatelů promítnuta, neboť ČSÚ nepovažuje za vhodné jednorázově měnit celou časovou řadu HDP a dalších ukazatelů pouze kvůli této položce, která má zanedbatelný dopad na základní trendy. Údaje o alokaci FISIM jsou proto zveřejněny v samostatné níže uvedené tabulce:

Tabulka: Alokace FISIM do sektorů, běžné ceny, mil Kč

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Produkce	46 872	46 432	48 035	45 411	45 751	36 601	39 825	43 911	45 352
Dovoz	1 062	1 168	1 426	1 456	1 282	1 320	1 532	1 358	2 400
Zdroje celkem	47 934	47 600	49 461	46 867	47 033	37 921	41 357	45 269	47 752
Nefinanční podniky	23 189	19 810	8 212	6 785	7 122	10 126	14 028	8 663	12 019
Finanční instituce	3 121	2 605	2 168	431	1 392	1 281	697	1 010	1 452
Vládní instituce	1 746	1 443	1 497	1 408	1 121	671	1 309	7 149	5 660
Domácnosti	18 540	21 894	34 620	35 598	35 262	23 747	22 835	26 533	25 946
<i>jako spotřebitelé</i>	7 140	11 305	24 697	29 383	33 472	19 718	18 096	20 209	17 955
<i>jako bydlící vlastníci obydlí</i>	242	1 466	1 601	866	305	2 075	2 728	4 578	5 854
<i>jako živnostníci</i>	11 158	9 123	8 322	5 349	1 485	1 954	2 011	1 746	2 137
Neziskové instituce	1 018	386	785	994	825	631	570	563	588
Vývoz	320	1 462	2 179	1 651	1 311	1 465	1 918	1 351	2 087
Užití celkem	47 934	47 600	49 461	46 867	47 033	37 921	41 357	45 269	47 752

1.16. Alokace FISIM do sektorů byla provedena podle zásad daných předpisy EU. Základem výpočtu je stanovení tzv.referenční úrokové sazby (RÚS) a použití průměrných stavů úvěrů a vkladů a úroků za jednotlivé uživatelské sektory.

1.17. Referenční úroková sazba se počítá jednak interní – pro rezidentské sektory a jednak externí – pro dovoz a vývoz. Interní RÚS se vypočítá jako podíl přijatých úroků z úvěrů a průměrného stavu úvěrů mezi rezidentskými finančními institucemi. Externí RÚS se vypočítá jako podíl úroků z úvěrů a vkladů a průměrného stavu úvěrů a vkladů mezi rezidentskými a nerezidentskými finančními institucemi. FISIM z úvěrů je vypočítán jako rozdíl úroků skutečně placených a úroků propočtených podle RÚS za jednotlivé uživatelské sektory. FISIM z vkladů je vypočítán jako rozdíl úroků

propočtených podle RÚS a úroků skutečně přijatých za jednotlivé uživatelské sektory. Celkový FISIM je součet FISIM z úvěrů a FISIM z vkladů.

1.18. Podrobné informace o definicích, výpočtech a alokaci FISIM poskytují tato nařízení komise:

[Council Regulation \(EC\) No 448/98 of 16 February 1998 completing and amending Regulation \(EC\) No 2223/96 with respect to the allocation of financial intermediation services indirectly measured \(FISIM\) within the European system of national and regional accounts \(ESA\)](#)

[Commission Regulation \(EC\) No 1889/2002 of 23 October 2002 on the implementation of Council Regulation \(EC\) No 448/98 completing and amending Regulation \(EC\) No 2223/96 with respect to the allocation of financial intermediation services indirectly measured \(FISIM\) within the European System of national and regional Accounts \(ESA\)](#)

1.19. Závažnost nového způsobu zachycení užití FISIM je v tom, že vzroste úroveň HDP, přičemž celkový dopad na HDP má nejen samotná alokace FISIM do konečné spotřeby domácností a pro vývoz, ale také zvýšení mezispotřeby u netržních výrobců v sektorech vládních a neziskových institucí, kde se produkce počítá nákladovým způsobem. Nákladovým způsobem se sice počítá i produkce služeb bydlení bydlících vlastníků, ale zde bylo zvýšení mezispotřeby plně kompenzováno snížením odhadu provozního přebytku, neboť v jeho původní výši byla již zakalkulována část určená pro placení úroků z hypoték.

1.20. Vliv alokace FISIM na jednotlivé složky tvorby a užití HDP za rok 2003 je zachycen v následující tabulce:

Tabulka: Dopad alokace FISIM do položek účtu výrobků a služeb, běžné ceny, mil.Kč

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
ZDROJE:									
Produkce	2 764	1 829	2 282	2 402	1 946	1 302	1 879	7 712	6 248
Mezispotřeba	-6 398	-11 599	-25 450	-29 578	-33 501	-19 863	-18 482	-20 202	-17 642
Hrubý domácí produkt	9 162	13 428	27 732	31 980	35 447	21 165	20 361	27 914	23 890
UŽITÍ:									
Výdaje na konečnou spotřebu	9 904	13 134	26 979	31 785	35 418	21 020	19 975	27 921	24 203
<i>z toho: domácností</i>	7 140	11 305	24 697	29 383	33 472	19 718	18 096	20 209	17 955
<i>vládních institucí</i>	1 746	1 443	1 497	1 408	1 121	671	1 309	7 149	5 660
<i>neziskových institucí</i>	1 018	386	785	994	825	631	570	563	588
Saldo vývozu a dovozu	-742	294	753	195	29	145	386	-7	-313
Hrubý domácí produkt	9 162	13 428	27 732	31 980	35 447	21 165	20 361	27 914	23 890
% z HDP celkem	0,62	0,81	1,55	1,63	1,74	0,98	0,88	1,16	0,93

1.21. Pro přepočtení FISIM do cen předchozího roku byly použity dosavadní deflátoři spočtené pro FISIM. Ovšem, vzhledem k tomu, že tyto deflátoři se v jednotlivých letech odlišují od implicitních deflátorů makroagregátů do nichž bude

FISIM alokován ovlivní alokace FISIM i trendy těchto makroagregátů. Pro uživatele, kteří chtějí již nyní promítnout alokaci užití FISIM do těchto makroukazatelů je dále uvedena tabulka FISIM v cenách předchozího roku a v cenách roku 1995 spočtené metodou řetězení.

Tabulka: Vývoj objemu FISIM ve stálých cenách

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Ceny předchozího roku mil.Kč		57 231	51 381	50 294	49 765	46 042	40 393	41 194	47 351
Ceny předchozího roku index fyzického objemu (v %)		119,4	107,9	101,7	106,2	97,9	106,5	99,6	104,6
Ceny roku 1995 mil.Kč	47 934	57 231	61 777	62 817	66 702	65 296	69 553	69 279	72465
Ceny roku 1995 index fyzického objemu (v %)	100,0	119,4	128,9	131,0	139,2	136,2	145,1	144,5	151,2

1.22. **Změna terminologie.** Vzhledem k tomu, že často docházelo k matení pojmů týkajících se toku zásob přistoupil ČSÚ ke změně dosavadního pojmu „Změna stavu zásob“ (kód P.52) na pojem „**Změna zásob**“. Změna zásob (kód P.52) představuje čisté pořízení zásob, tj. rozdíl mezi pořízenými a vydanými zásobami za dané období. V bilanci zásob platí tato základní rovnice:

$$\begin{array}{ccccccc} \text{Konečný} & & & & & & \\ \text{stav} & \text{minus} & \text{Počáteční} & = & \text{Změna} & + & \text{Změna} & + & \text{Ostatní změna} \\ \text{zásob} & & \text{stav zásob} & & \text{zásob} & & \text{v ocenění} & & \text{objemu zásob} \end{array}$$

1.23. V systému národních účtů se rozlišují čtyři typy zásob, pro změnu těchto typů zásob se nyní zavádí tyto kódy a pojmy:

- P.521 Změna zásob materiálu a polotovarů;
- P.522 Změna nedokončené produkce;
- P.523 Změna zásob hotových produktů;
- P.524 Změna zásob obchodního zboží.

1.24. **Konsolidace**, resp. vyloučení transakcí mezi jednotkami seskupenými na straně zdrojů a užití v jednom institucionálním (sub)sektoru. Transakce jsou v národních účtech v zásadě nekonsolidované, provádí se pouze v případech kdy jsou informace o transakcích některých (sub)sektorů významnější pro analýzu jejich „vnější“ finanční pozice než celkové hrubé údaje.

1.25. Ve zveřejněných údajích je provedena konsolidace pouze v sektoru vládních institucí u těchto položek:

- D.41 Úroky
- D.73 Běžné transfery uvnitř sektoru vládních institucí
- D.92 Investiční dotace

D.99 Ostatní kapitálové transfery.

1.26. U všech položek je ve zveřejněných tabulkách konsolidace provedena podle těchto principů:

- Subsektorové tabulky: vyloučeny jsou transakce uvnitř subsektorů
- Sektorové tabulky: vyloučeny jsou transakce uvnitř subsektorů i mezi subsektory.

1.27. Údaj za celý sektor není proto v důsledku konsolidace mezi subsektory roven součtu hodnot příslušné položky za jednotlivé subsektory. Položka D.73 Běžné transfery uvnitř sektoru vládních institucí je tudíž v případě údaje za celý sektor nulová.

1.28. Položka D.41 Úroky je konsolidovaná pouze zčásti, jen v subsektorech ústředních vládních institucí a fondů sociálního zabezpečení, a to až od roku 2003.